

Patolojik narsisizm ve madde kullanım bozukluğu arasındaki ilişki

The relationship between pathological narcissism and substance use disorder

Yeşim Can¹, İrem Anlı²

¹*İstanbul Gedik Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye*

²*İstanbul Bilim Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye*

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada madde kullanım bozukluğu olan kişilerle sağlıklı kontroller narsistik gelişim açısından karşılaştırıldı.

Hastalar ve yöntemler: Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi, Alkol ve Madde Bağımlılığı Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi'nde (AMATEM) madde kullanım bozukluğu tanısı konan ve yatarak tedavi gören 55 erkek hastadan hasta grubu ve madde kullanım ya da başka psikolojik bozuklukları olmayan rastgele seçilmiş 49 erkeklerden kontrol grubu oluşturuldu. Veri toplama için sosyodemografik Veri Formu ve Kendilik Psikolojisi Envanteri kullanıldı.

Bulgular: Madde kullanım bozukluğu olan hasta grubunun "patolojik büyülenmeci kendilik" ve "idealleştirilmiş ebeveyn imagosu" puanları kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede yüksek idi.

Sonuç: Madde kullanım bozukluğu olan kişilerin aynı zamanda narsistik gelişimlerinde de ciddi hasarlar olduğu öne sürülebilir.

Anahtar sözcükler: Bağımlılık; madde; narsisizm.

ABSTRACT

Objectives: This study compared patients with drug use disorder to healthy control subjects in terms of narcissistic development.

Patients and methods: The subject group consisted of 55 male inpatients in the Alcohol and Substance Addiction Research Treatment and Education Center (ASAREC) of Bakırköy Mental Health and Neurological Diseases Education and Research Hospital who were diagnosed with drug use disorder and a control group composed of 49 randomly selected males with no drug use or other psychological disorders. Self-Report Inventory and Sociodemographic Data Form were used for data collection.

Results: The defensive grandiose self and defensive idealized parental imago scores of participants with drug use disorders were significantly higher than those of the control group.

Conclusion: It is suggested that patients with substance use disorder have severe impairs in their narcissistic development.

Keywords: Addiction; drug; narcissism.

Madde kullanım bozukluğu (MKB) bütün dünyada oldukça yaygın görülen ve hem kullanan kişiye hem de çevresine yıkıcı zararlar veren önemli bir psikiyatrik sorundur.^[1] Bu bağlamda madde bağımlılığı sorunu sadece belli bir maddenin kötüye kullanılması değil, maddeye bağımlılık ile kişi arasındaki karşılıklı ilişki sorunudur.^[2] Araştırmalara göre madde kullanımını özellikle genç erkekler arasında oldukça yaygındır.^[3]

Araştırmalar kişilik yapısının MKB üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle patolojik narsisizm ile maddeye yönelme arasında ilişki mevcuttur. Patolojik narsistik (Benmerkezcil) yapıya sahip olan kişilerde daha bencil bir yapı, hatalardan ders almama anlık ödüllerle motive olma, başka kişiler üzerinden fayda sağlama gibi özellikler yoğun olarak mevcuttur.^[4] Narsistik yapıdaki kişiler çoğunlukla bu özelliklerinden

Geliş tarihi: 11 Ekim 2018 **Kabul tarihi:** 20 Kasım 2018

İletişim adresi: İrem Anlı, İstanbul Bilim Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, 34394 Esentepe, Şişli, İstanbul, Türkiye.
Tel: 0542 - 682 20 64 e-posta: irem.anli@istanbulbilim.edu.tr

Atf:

Can Y, Anlı İ. Patolojik narsisizm ve madde kullanım bozukluğu arasındaki ilişki. FNG & Bilim Tıp Dergisi 2018;4(4):179-183.

dolayı madde kullanımına yönelmektedirler. Ayrıca narsistik yapıyı ele alan çeşitli kuramlara göre, böyle bir yapıda aynı zamanda yoğun bir özdeğer eksikliği ve kaygı ile mücadele edebilecek bir kimlik bütünlüğünün olmayışı da söz konusudur.^[5] Dolayısıyla kişi maddeyi, altta yatan bu yapıyla baş edebilmek ve kimlik bütünlüğünü devam ettirebilmek amacıyla da kullanabilmektedir.^[6-8]

Bu çalışmada patolojik narsistik yapının varlığının ileride MKB'nin alt yapısını oluşturacağı öne sürülmüştür. Bu amaçla MKB tanısı almış grup ile kontrol grubu patolojik narsistik yapı açısından karşılaştırmıştır.

HASTALAR VE YÖNTEMLER

Katılımcılar

Çalışma, Ocak 2015 - Nisan 2015 tarihleri arasında Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi, Alkol ve Madde Bağımlılığı Araştırma Tedavi ve Eğitim Merkezi'nde (AMATEM) yapıldı. Araştırmanın örnekleme araştırmaya gönüllü olarak katılan, AMATEM'de yatarak takip ve tedavi edilmekte olan ve DSM-5'e (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) göre MKB tanısı konan 55 erkek hasta ve karşılaştırma grubu olarak madde kullanımına bağlı herhangi bir sorunu ve psikiyatrik tanısı olmayan, toplumdan tesadüfen seçilen 49 erkek olmak üzere toplam 104 kişiden oluşturuldu. Madde kullanım bozukluğu tanısı bir psikiyatrist tarafından DSM-5 tanı kriterlerine göre konuldu. Çalışmaya dahil edilme ölçütleri; Araştırma grubu için MKB tanısı almış olmak ve kontrol grubu için alkol kullanımı ile ilgili bir sorunu olmamak ve herhangi bir psikiyatrik tanı almamış olmak olarak belirlenir iken hem araştırma hem de karşılaştırma grubu için 20-65 yaş arasında olmak, araştırmaya katılmaya gönüllü olmak, okuduğunu anlayabilecek düzeyde okuma yazma bilmek başka psikiyatrik bozukluğu ve mental retardasyonu olmamak olarak belirlendi. Hastalara ve kontrol grubuna çalışmanın amacının anlatıldığı ve katılımın gönüllü olduğunun vurgulandığı bir Aydınlatılmış Onam Formu verildi, okumaları sağlandı ve imzalı onamları alındı. Gizlilik ilkesine sadık kalınacağı uygun bir dille anlatıldı. Araştırma öncesinde hastane-nin Etik Kurulu'ndan onay alındı.

Veri toplama araçları

Sosyodemografik veri formu: Araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacılar tarafından geliştirildi. Hasta ve kontrol grubunun yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu, mesleği, madde kullanımı gibi sosyodemografik bilgileri araştırıldı.

Kendilik psikolojisi envanteri: Slyter^[9] tarafından kendilik yapısının "büyüklenmeci kendilik" ve "idealleştirilmiş ebeveyn imagosu" gelişimsel kısımları için sağlıklı ve savunmacı (patolojik) narsizmi ölçebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Envanterin 4 alt grubu vardır ve bu alt gruplar Kohut'un kavramlarını anlatmaktadır; (i) Sağlıklı Büyüklenmeci Kendilik (SBK) bu bölüm gerçekçi ve sabit pozitif kendine güvene işaret eder. (ii) Savunmacı Büyüklenmeci Kendilik (SavBK) bu bölüm kendine güvende sık sık olan dalgalanmalarla kendini gösterir. Abartılmış kendine güven, kendinin biricik, mükemmel, özel ya da diğerlerinden üstün olduğu hissiyle ifade bulur. (iii) Sağlıklı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SİEİ) bu bölüm diğerlerinin gerçekçi niteliklerine sağlıklı bir şekilde hayranlık duyabilme ile karakterizedir. (iv) Savunmacı İdealleştirilmiş Ebeveyn İmagosu (SavİEİ); bu kısım önemli ötekilere bakma ihtiyacı, onlarla birlikte yaşama ve onların büyüklük, güç ve mükemmeliyetlerine bağlanma isteği ile karakterizedir. İçsel güçlülük ve sakinlik eksikliği yüzünden başkalarına ihtiyaç duyulur. Özetle, iki "sağlıklı" alt grup kendiliğin bütünlüğünü devam ettirmeye yarayan narsistik gelişim alanlarını ölçerken; iki "savunmacı" alt grup kendilikte zayıflıklara neden olan ve eksik olan psikik işlevi devam ettirebilmek için kişinin dış kaynaklara ihtiyaç duymasına neden olan narsistik gelişim alanlarını ölçmektedir. Envanter toplam 60 maddeden oluşmaktadır ve bunun içinde her bir alt grubu ölçen 15'şer soru bulunmaktadır. Maddeler kişilerin zorunlu - seçmeli olarak cevaplayacakları, 1 ile 6 arası değişen değerlerden oluşan, Likert tipi cümle şeklinde bir yapıdadır (6= tamamıyla size uyuyor, 1= tamamıyla size uymuyor). Levi^[10] tarafından Türkçe'ye uyarlanması, standardizasyon, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Coefficient alfa değerlerinin 0.74-0.86 arasında olması ve Pearson korelasyonu sonuçlarının 0.79-0.93 arasında bulunması, envanterin Türkçe versiyonunun kullanıma uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Yaş ve eğitim

	Madde kullanım bozukluğu (n=55)		Kontrol (n=49)		
	Ort.±SS		Ort.±SS	t	p
Yaş (yıl)	29.61±8.10		32.04±7.32	1.60	0.110
Eğitim süresi	7.89±2.25		10.71±3.65	4.77	0.000

Ort.±SS: Ortalama±standart sapma.

İstatistiksel analiz

Veriler IBM SPSS Windows için 19.0 versiyon (IBM Corp., Armonk, NY, USA) programında değerlendirildi, değişkenlerin genel olarak dağılımları için frekans, sayısal değişkenler için Student t testi, kategorik değişkenler için ki kare testi uygulandı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan MKB hasta grubu sağlıklı kontrol grubu ile sosyo-demografik özelliklerin dağılımı açısından karşılaştırıldı. Madde

kullanım bozukluğu olan grubun yaş ortalamasının 29.61 ± 8.10 , kontrol grubunun 32.04 ± 7.32 olduğu, ancak bu sonucun istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit edildi. Eğitim süreleri açısından karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu saptandı (Tablo 1). Çalışma durumu ve medeni durum açısından ise her iki grup arasında anlamlı fark vardı $p<0.001$ (Tablo 2).

Madde kullanım bozukluğu grubu ve sağlıklı kontrol grubu Kendilik Psikolojisi Envanteri açısından değerlendirildiğinde; MKB grubunda patolojik büyülenmeçi kendilik (PBK), patolojik idealleştirilmiş ebeveyn imagosu (PİEİ) ve patolojik

Tablo 2. Medeni durum ve çalışma durumu

	Madde kullanım bozukluğu (n=55)		Kontrol (n=49)		χ^2	SS	p
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde			
Çalışma durumu					33.700	4	0.001
Çalışmıyor	12	21.8	0	2.9			
Düzenli çalışıyor	19	34.4	39	76.7			
Düzensiz çalışıyor	22	40.0	5	10.2			
Öğrenci	2	3.6	5	10.2			
Medeni durum					13.825	2	0.001
Bekar	12	21.8	28	57.1			
Evli	35	63.6	19	36.7			
Boşanmış-ayrı	8	14.5	3	6.2			

SS: Standart sapma.

Tablo 3. Kendilik psikolojisi envanteri puanları

	Madde kullanım bozukluğu (n=55)		Kontrol (n=49)		
	Ort.±SS		Ort.±SS	t	p
Patolojik idealleştirilmiş ebeveyn imagosu	48.81±12.92		38.63±12.12	-4.13	<0.000
Sağlıklı idealleştirilmiş ebeveyn imagosu	55.78±14.35		65.77±13.32	3.66	<0.000
Patolojik büyülenmeçi kendilik	46.38±13.10		39.14±13.04	-2.81	<0.001
Sağlıklı büyülenmeçi kendilik	53.30±14.82		64.46±13.59	3.98	<0.001
Sağlıklı narsisizm	109.9±28.20		130.24±25.95	3.96	<0.001
Patolojik narsisizm	95.20±24.84		77.77±24.28	-3.60	<0.001

Ort.±SS: Ortalama±standart sapma.

narsisizm (patN) skorlarının ortalamaları kontrol grubuna kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunurken ($p<0.001$), kontrol grubunda ise SBK, SİEİ ve SagN skorları MKB grubuna kıyasla istatistiksel olarak yüksek bulundu ($p<0.001$), (Tablo 3).

TARTIŞMA

Çalışmada MKB olan grup ve kontrol grubunda, kendilik psikolojisi kuramı açısından patolojik narsisizm ile MKB arasındaki ilişki araştırıldı. Araştırmada yatarak tedavi gören MKB olan hastaların ve kontrol grubunun narsisistik gelişim hattındaki konumları Kendilik Psikolojisi Envanteri aracılığıyla karşılaştırıldı ve bu karşılaştırma sonucunda MKB grubunda kontrol grubuna kıyasla; PBK, PİEİ ve patN gelişimsel alanlarındaki puanların anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulundu.

Psikanalitik yaklaşıma göre bağımlılığı anlamak için kişinin stresle baş etme yöntemlerini ve “kendilik yapısını” ele almak gerekir.^[11] “Kendilik yapısını” detaylıca ele alan Kendilik Psikolojisi Kuramına göre bağımlılık geliştiren bireylerdeki kendilik patolojisinin kaynağını, erken çocukluk dönemlerinde ebeveynlerin yaptığı empatik hatalar oluşturmaktadır.^[12] Bu tür hatalar çocuğun kendilik yapısının hasarlı bir biçimde şekillenmesine neden olur ve hasarlı kendilik yapıları ve yetersiz ego işlevleri nedeniyle iç ve dış dünyadan gelen uyaranları kontrol edemeyen kişiler de kendilerine dikkat etmek ve kendilerini kontrol etmekle ilgili zorluklar yaşarlar. Bu kontrolsüz tutumlar kendilerine zarar verici davranışlara dönüşür.^[7,12] Çalışmada MKB olan kişilerin hem PBK hem de PİEİ puanlarının yüksek olması, Kendilik Psikolojisi kuramına göre, narsisistik gelişimin her iki hattında da, yani hem “büyüklenmeci kendilik” hem de “idealleştirilmiş ebeveyn imagosu” hatlarında hasar aldıklarını göstermektedir. Kuram, idealleştirilmiş ebeveyni imagosu hattı hasarlı olan kişilerin içsel güçlülük ve sakinlik eksikliği yüzünden sürekli olarak başkalarına ya da başka şeylere ihtiyaç duyduklarını öne sürmektedir. Bu kişiler içsel gerilimi düzenlemede ve dış dünyanın zorlukları ile mücadele etmede güçlükler yaşarlar. Bu durum da kendini anksiyete atakları, boş-içeriksiz depresyon ya da tepkisel öfke, kendini yatıştırabilmek için maddelere ihtiyaç duyma ile ifade eder.^[7,13] Wurmser^[14] bağımlılığa eğilim oluşturan faktörlerin narsisistik hassasiyet ve yetersizlik duygularıyla ilgili olduğunu ve bu yetersizlikle

birlikte görülen stres, disfori ve öfke, utanç, yalnızlık duygularını gidermek için alkol ve madde kullanıldığını belirtmektedir. Kendilik Psikolojisi Kuramı büyüklenmeci kendilik hattı hasarlı olan kişilerin yalıtılmışlık, yetersizlik, mahcubiyet ve utanç hislerinin yoğun olduğunu öne sürmektedir.^[15] Bütün bu bulgular değerlendirildiğinde bağımlılıktaki temel sorunun hasarlı ve kırılğan kendilik yapısı olduğu öne sürülebilir. Erken çocukluk dönemlerinde yaşadıkları hayal kırıklıkları ve anne ve babanın empatik hataları sonucunda bağımlı bireyler sağlam bir kendilik yapısı oluşturamamaktadırlar. Büyüklenmeci kendilik hattındaki gelişimleri sekteye uğramış olduğundan, yetişkinlik yaşamlarında kendileri için sağlam bir kimlik oluşturamamakta ve ideal tasarlayamamaktadırlar. Bu durum da yalıtılmışlık ve yetersizlik duygularına neden olmaktadır. İdealleştirilmiş ebeveyn imagosu hattındaki gelişimleri de sekteye uğramış olduğundan, stres karşısında kendi kendilerini yatıştırabilme yeteneğini de geliştirememişlerdir. Bu durum da yetişkinlik yaşamlarında yaşadıkları stresler karşısında, bir baş etme yolu olarak bağımlılığı seçmelerine neden olmaktadır.^[16] Dolayısıyla özellikle MKB tedavisi planlanırken kendilik psikolojisi kuramının göz önünde tutulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu şekilde bozukluğun kökenini anlamaya ve tekrar etmesini önlemeye yönelik yeni terapi yöntemleri geliştirilebilir.

Çalışmada hasta grubunun sadece erkek ve hastanede yatan madde kullanım bozukluğu hastalarından oluşması bir sınırlılık olarak görülmektedir ve araştırmanın ayakta tedavi gören hastalarla ve kadın hastalarla tekrarlanması ileriki araştırmalar için önerilmektedir.

Çıkar çakışması beyanı

Yazarlar bu yazının hazırlanması ve yayınlanması aşamasında herhangi bir çıkar çakışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman

Yazarlar bu yazının araştırma ve yazarlık sürecinde herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Shorey RC, Anderson S, Stuart GL. An examination of early maladaptive schemas among substance use treatment seekers and their parents. *Contemp Fam Ther* 2012;34:429-441.

2. Hosseinfard SM, Kaviani N. Comparing the early maladaptive schemas, attachment and coping styles in opium and stimulant drugs dependent men in kerman, Iran. *Addict Health* 2015;7:30-6.
3. Shorey RC, Stuart GL, Anderson S. Early maladaptive schemas among young adult male substance abusers: a comparison with a non-clinical group. *J Subst Abuse Treat* 2013;44:522-7.
4. Mowlai M, Aghababaei N, Abolghasemi A. Pathological narcissism, behavioral systems and tendency to substance abuse: the mediating role of self-control. *Personality and Individual Differences* 2016;88:24750.
5. MacLaren VV, Best LA. Disagreeable narcissism mediates an effect of BAS on addictive behaviors. *Personality and Individual Differences* 2013;55:101-5.
6. Levin JD. Psychodynamic Treatment of Alcohol Abuse. In: Barber JP, Cristoph PC, editors. *Dynamic Therapies for Psychiatric Disorders (Axis 1)*. 1st ed. New York: Basic Books; 1995. p. 132-244.
7. Goldman GF, Gelso CJ. 'Kohut's theory of narcissism and adolescent drug abuse. treatment'. *Psychoanalytic Psychology* 1997;14:181-94.
8. Akvardar Y. Alkol bağımlılığında kişilik özellikleri. *Bağımlılık Dergisi* 2003;4:26-33.
9. Slyter SL. Kohut's psychology of the self: measures of healthy and defensive narcissism. *Dissertation Abstracts International* 1990;51:467.
10. Levi (Scherler) HR. *The Relationship between Self and Selfobjects: A Demonstration of Kohut's Psychology of the Self Outside the Clinical Setting*, Santa Barbara, The Fielding Institute, 1994.
11. Blatt SJ, Rounsaville B, Eyre SL, Wilber C. The psychodynamics of opiate addiction. *J Nerv Ment Dis* 1984;172:342-52.
12. Glassman M. Kernberg and Kohut: a test of competing psychoanalytic models of narcissism. *J Am Psychoanal Assoc* 1988;36:597-625.
13. Bosson JK, Lakey CE, Campbel WK, Hill VZ, Jordan CH, Kernis MH. Untangling the links between narcissism and self-esteem: a theoretical and empirical review. *Social Personality Psychology Compass* 2008;2:1415-39.
14. Wurmser L. Psychoanalytic considerations of the etiology of compulsive drug use. *J Am Psychoanal Assoc* 1974;22:820-43.
15. Kohut H. Forms and transformations of narcissism. In: Morrison AP, editor. *Essential Papers on Narcissism* New York: New York University Press; 1986. p. 61-89.
16. Fine M, Muldering JK, Sansone RA. An empirical examination of shooting tactics in borderline personality disorder. *Comparative Psychiatry* 1991;32:431-9.